

**IJTIMOIIY BARQAROR RIVOJLANISHDA TARIX VA FALSAFA
FANLARINING O`RNI HAMDA AHAMIYATI**

Safarova Nargiza Bobomurodovna

University of Mangement and Future technologies universiteti “Ijtimoiy fanlar”
kafedrası katta o'qituvchisi

Annotatsiya

Maqolada ijtimoiy barqaror rivojlanish jarayonida tarix va falsafa fanlarining nazariy hamda amaliy ahamiyati yoritilgan. Tarixiy tafakkur jamiyat taraqqiyotining uzviyligini ta'minlasa, falsafa ijtimoiy ong, axloqiy qadriyatlar va tanqidiy fikrlashni shakllantirishda muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi. Tadqiqotda ushbu fanlarning ijtimoiy barqarorlik, milliy o'zlikni anglash va ma'naviy taraqqiyotdagi roli ilmiy manbalar asosida tahlil qilinadi. Natijalar tarix va falsafa fanlarini ta'lim tizimi va ijtimoiy siyosatga chuqur integratsiya qilish barqaror rivojlanishga xizmat qilishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: ijtimoiy barqaror rivojlanish, tarixiy tafakkur, falsafa, ma'naviy qadriyatlar, ijtimoiy ong.

Kirish

Zamonaviy jamiyat taraqqiyoti sharoitida ijtimoiy barqaror rivojlanish masalasi global va milliy miqyosda dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Barqaror rivojlanish tushunchasi iqtisodiy o'sish bilangina cheklanmay, balki ijtimoiy tenglik, ma'naviy yuksalish, madaniy merosni asrash va inson kapitalini rivojlantirish kabi omillarni ham o'z ichiga oladi [1]. Ushbu murakkab jarayonda gumanitar fanlar, xususan tarix va falsafa muhim ilmiy-nazariy asos vazifasini bajaradi.

Tarix fani jamiyat rivojlanishining sabab-oqibat bog'liqligini ochib beradi, ijtimoiy jarayonlarning takrorlanish xususiyatlarini anglash imkonini yaratadi. Falsafa esa inson va jamiyat o'rtasidagi munosabatlarni umumlashtiruvchi nazariy qarashlarni shakllantirib, barqaror rivojlanishning axloqiy-me'yoriy poydevorini belgilaydi [2].

Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi – ijtimoiy barqaror rivojlanishda tarix va falsafa fanlarining o'rnini va ahamiyatini tizimli tahlil qilishdir.

Tadqiqot vazifalari:

- ijtimoiy barqaror rivojlanish tushunchasining mazmunini ilmiy jihatdan yoritish;
- tarix fanining ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashdagi rolini aniqlash;
- falsafaning ijtimoiy ong va qadriyatlar tizimidagi ahamiyatini tahlil qilish;
- tarix va falsafa fanlarini amaliyotga tatbiq etish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish.

Adabiyotlar tahlili

So‘nggi yillarda ijtimoiy barqaror rivojlanish masalasi xalqaro ilmiy hamjamiyat e‘tiborining markazida bo‘lib kelmoqda. BMT tomonidan qabul qilingan Barqaror rivojlanish maqsadlarida (SDGs) ta‘lim, madaniyat va ijtimoiy ongni rivojlantirish ustuvor yo‘nalish sifatida belgilangan [1].

UNESCO (2021) hisobotlarida ta‘lim orqali tarixiy xotira va madaniy merosni asrash barqaror rivojlanishning muhim sharti ekanligi qayd etiladi [2]. Milliy tadqiqotlarda Karimov (2021) tarixiy tafakkur va milliy o‘zlikni anglash ijtimoiy barqarorlikning asosiy omillaridan biri ekanini ta‘kidlaydi [3].

Falsafa faniga oid tadqiqotlarda esa Abduqodirov (2022) falsafiy tafakkur shaxsning tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirib, jamiyatda ijtimoiy mas‘uliyatni kuchaytirishini asoslab beradi [4]. Nussbaum (2020) gumanitar fanlarning demokratik va barqaror jamiyat barpo etishdagi rolini keng yoritgan [5].

Tahlil qilingan adabiyotlar tarix va falsafa fanlarining ijtimoiy rivojlanishdagi strategik ahamiyatini tasdiqlaydi.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur tadqiqot sifat jihatdan nazariy-tahliliy xarakterga ega bo‘lib, quyidagi metodlardan foydalanildi:

- analitik metod – ijtimoiy barqaror rivojlanish va gumanitar fanlar o‘rtasidagi bog‘liqlikni aniqlashda;
- tarixiylik metodi – jamiyat taraqqiyotidagi uzviylikni tahlil qilishda;
- taqqoslash metodi – mahalliy va xorijiy ilmiy yondashuvlarni solishtirishda;
- kontent-tahlil – so‘nggi yillardagi ilmiy manbalarni tizimli o‘rganishda.

Tadqiqotda oxirgi 5–7 yil davomida chop etilgan ilmiy maqolalar, monografiyalar va xalqaro hisobotlardan foydalanildi.

Xulosa va amaliy tavsiyalar

O‘tkazilgan tadqiqot shuni ko‘rsatadiki, tarix va falsafa fanlari ijtimoiy barqaror rivojlanishning intellektual va ma‘naviy asosini tashkil etadi. Tarix jamiyatni o‘tmish tajribasi asosida ongli rivojlanishga yo‘naltirsa, falsafa ijtimoiy jarayonlarga tanqidiy va tizimli yondashuvni shakllantiradi.

Xulosa sifatida quyidagilarni ta‘kidlash mumkin:

- tarixiy xotira jamiyat barqarorligining muhim omilidir;
- falsafa ijtimoiy ong va axloqiy me‘yorlarni mustahkamlaydi;
- ushbu fanlar ijtimoiy inqirozlarning oldini olishda muhim rol o‘ynaydi.

Amaliy tavsiyalar:

1. Oliy va o‘rta ta‘lim tizimida tarix va falsafa fanlarini barqaror rivojlanish

konsepsiyasi bilan integratsiyalash.

2. Ta'lim jarayonida muammoli va tanqidiy fikrlashga asoslangan metodlarni keng joriy etish.

3. Yoshlar orasida tarixiy ong va falsafiy madaniyatni rivojlantirishga qaratilgan dasturlarni kuchaytirish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. United Nations. (2020). The Sustainable Development Goals Report. New York: UN Publishing.

2. UNESCO. (2021). Education for Sustainable Development: A Roadmap. Paris: UNESCO.

3. Karimov, B. (2021). Tarixiy tafakkur va ijtimoiy barqarorlik. Ijtimoiy-gumanitar fanlar jurnali, 2(4), 41–48.

4. Abduqodirov, S. (2022). Falsafa va zamonaviy ijtimoiy jarayonlar. Falsafa muammolari, 1(3), 29–36.

5. Nussbaum, M. C. (2020). Not for Profit: Why Democracy Needs the Humanities. Princeton: Princeton University Press.